

עפ"ג 27429/12/13 - מדינת ישראל נגד חליפה סייד

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים פליליים

עפ"ג 27429-12-13 מדינת ישראל נ' סייד(עציר)

בפני כב' הנשיאה דבורה ברלינר - אב"ד

כב' השופט ג'ורג' קרא, ס"נ

כב' השופטת מרים סוקולוב

המערערת:	מדינת ישראל
נגד	ע"י עו"ד יעל הראל מפרקליטות מחוז ת"א (פלילי)
המשיב:	חליפה סייד (עציר) ע"י ב"כ עו"ד יוסי זילברברג

פסק דין

1. לבית-משפט השלום בתל-אביב הוגש כתב-אישום נגד המשיב ובו שני אישומים. באישום הראשון יוחסה לו גניבת רכב ובאישום הנוסף גניבת כרטיס חיוב (להלן: "**התיק המרכזי**"). נציין כבר בשלב זה, כי גניבת הרכב התבצעה על-ידי כך שהמשיב פתח דלתו של רכב שבו שהתה אותה עת המתלוננת בתיק זה, משך אותה מן הרכב החוצה, נכנס לרכב ונסע מהמקום. נשוב לאופייה של גניבת הרכב, כמתואר לעיל, בהמשך.

המשיב הודה והורשע בתיק המרכזי, ולאחר-מכן צירף תיקים נוספים, שהיו תלויים ועומדים נגדו. סך הכל הורשע המשיב בששה כתבי-אישום שונים, שכוללים יחד 15 עבירות שונות. לצד גניבת הרכב וגניבת כרטיס-חיוב, כוללות העבירות בהן הורשע המשיב גם הונאה בכרטיס חיוב, תקיפת שוטר, פריצה לרכב, הפרעה לשוטר במילוי תפקידו, ניסיון להסעת שוהה בלתי-חוקי, החזקת סם לצריכה עצמית וגניבה.

2. בית-משפט קמא (כב' השופט ד"ר ש' אבינור) הטיל על המשיב, בגין כל 15 העבירות גם יחד, 21 חודשי מאסר לריצוי בפועל. נגד המשיב היו תלויים ועומדים שלושה מאסרים על תנאי, המצטברים יחד ל- 17 חודשים. בית המשפט חפף את המאסרים על תנאי בחלקם זה לזה וקבע, כי 9 מהם ירצו במצטבר לעונש המאסר בן 21 החודשים שהטיל בגין כל מכלול העבירות בהן הורשע המשיב, כך שסך הכל ירצה המשיב עונש מאסר בפועל לתקופה של 30 חודשים. כמו-כן הוטל על המשיב מאסר על תנאי למשך 6 חודשים, שיופעל אם יעבור המשיב שורת עבירות אותן פירט בית-

3. על הענישה מערערת המדינה בפנינו.

4. עד שאנו מגיעים לטיעוניה של המדינה, הן אלה הכתובים והן אלה שנשמעו בפנינו, אנו רואים להתייחס לסוגיית הייצוג בתיק זה כדלקמן: בבית-משפט קמא ייצג את המערער עו"ד זילברברג, שהופיע היום גם בפנינו. ב- 13.1.14 הגיש הסניגור בקשה לשחרור מייצוג. הסניגור טען בבקשה, כי ייצג את המשיב בתיק העיקרי שהתנהל בבית-משפט קמא, נתגלו חילוקי דעות בין הסניגור למשיב. עוד טען הסניגור, כי ניסה ליצור קשר עם משפחת המשיב והדבר לא עלה בידו, שעל-כן הוגשה הבקשה לשחרור מייצוג. קבענו בהחלטתנו מיום 14.1.14 כי על הסניגור להתייצב ביום הדיון, ורק אז יוחלט בגורל הבקשה. בדיון בפנינו חזר הסניגור על בקשתו. לשאלתנו האם הייצוג מלכתחילה סווג בכך שהוא יכלול רק את הדיון בפני בית-משפט קמא בהבדל מייצוג גם בערכאת הערעור, ענה הסניגור כי הנושא כלל לא עלה. הוא הודיע לבית המשפט קמא בעל-פה, כי הוא ייצג את המשיב ובכך הסתיים נושא הייצוג. עוד טען הסניגור בפנינו, כי הוא לא קיבל את הודעת הערעור ורק הבוקר קיבל אותה מידי התביעה.

לא ראינו לנכון לשחרר את הסניגור מייצוג, ובדיעבד, גם אם בעל כורחו הסכים הסניגור לייצג את המשיב וטען לגופו של ענין, כפי שעולה ומשתקף מפרוטוקול הדיון בפנינו. נבהיר בקצרה את החלטתנו כדלקמן: לא קיבלנו את הטענה, כי הסניגור לא קיבל את הודעת הערעור המנומקת. מבקשת הדחייה עולה כי בתאריך 13.1.14 היה הסניגור מודע לכך שהוגש ערעור והדיון קבוע לתאריך דהיום. משכך, יכול היה לקבל לידיו את הודעת הערעור. לא קיבלנו תשובה של ממש מדוע הדבר לא נעשה. גם העובדה שהסניגור לא הצליח ליצור קשר עם משפחת המשיב, אין בה כדי להביא למסקנה שיש לשחררו מייצוג. חזקה עלינו הוראתו של סעיף 17א לחוק סדר הדין הפלילי, ולפיה סניגור שהנאשם העמיד לעצמו לא יפסיק לייצגו כל עוד נמשך המשפט או הערעור שלשם הועמד. כאמור, אין בפנינו טענה שהיה מלכתחילה הסדר ולפיו הסניגור מייצג את המשיב רק בבית-משפט קמא, שעל-כן כאמור, סברנו כי על הסניגור להמשיך בייצוג. בדיעבד הסניגור ייצג את המשיב, טען את הטענות הרלוונטיות וזכויותיו של המשיב נשמרו במלואן.

5. מכאן לדיון לגופו.

כאמור, המשיב הורשע ב- 15 עבירות שונות, ברובן עבירות נגד הרכוש, אולם לא נעדר מקומן גם של עבירות האלימות. עבירות הרכוש הן מגוונות, חלקן מתוחכמות וכולן משקפות היעדר התייחסות לרכוש הזולת, גם כאשר מצבו של הזולת קשה (גניבה מקרוואן של פועלים זרים). לכך התלוותה גם עבירת אלימות. המשיב נשך שוטר שניסה לעצור אותו. ריבויין של העבירות מדבר בעד עצמו, אופיין - מוסיף נופך של חומרה.

6. בית-משפט קמא קבע מתחמים לכל עבירה בפני עצמה. אנו מפנים לענין זה לפיסקה 15 לגזר הדין, שם קבע בית-משפט כדלקמן: בתיק העיקרי, שעניינו גניבת רכב לאחר משיכת המתלוננת אל מחוץ לרכב, המתחם ההולם הוא 12 - 24 חודשי מאסר; באישום נוסף בתיק המרכזי המתחם ההולם הוא בין מאסר על תנאי לבין 6 חודשי מאסר; גם בכל האישומים הנוספים בתיקים הנוספים נקבעו מתחמים דומים. המתחם החמור הוא, כאמור, המתחם שבין 12 ל- 24 חודשי מאסר.

בהגיעו לשלב גזירת העונש בתוך המתחם, נתן בית-משפט קמא משקל רב לנסיבותיו האישיות של המשיב שבפנינו, ואין ספק שנסיבות אישיות אלה הן בעלות משמעות של ממש. המשיב הוא חרש-אילם, ורקע חייו קשה ביותר. המשיב הוא תושב הפזורה הבדואית בנגב וחי בתנאי דלות, עזובה והזנחה. המשיב בא מבית שבו 14 ילדים, ש- 5 מהם הם חרשים-אילמים והמצוקה כמעט איננה טעונה הבהרה. נתוני-פתיחה אלה תפסו נפח רב בשיקוליו של בית-משפט קמא והכתיבו במידה רבה את התוצאה. עוד התייחס בית-משפט לכך, שהמשיב הודה, צירף תיקים וביקש "לנקות שולחן". בשורה התחתונה הטיל בית המשפט על המשיב 21 חודשי מאסר, שאליהם הצטרפו, כאמור, אותם 9 חודשים ששיקללו יחד את כל המאסרים על תנאי שהיו תלויים ועומדים נגדו.

7. המדינה טוענת, כי חרף נסיבותיו הקשות של המשיב, לא היה מקום להסתפק בתקופת מאסר זו, שאיננה נותנת ביטוי לא לחומרת המעשים ולא למיהותו של העבריין שבפנינו. באשר לחומרת המעשים - המדינה מפנה לכך שהמשיב ביצע באופן סדרתי מעשים שיש בהם פגיעה רבתי ברכושו של הזולת. את הדגש שמה המדינה על העבירה של גניבת הרכב, בנסיבות שבהן בוצעה עבירה זו. כאמור, המשיב משך את המתלוננת מרכבה, נכנס לרכב ונסע בו. מדובר בעבירה שלצד ההיבט הרכוש שבה, יש בה גם אלמנט אלים, ומסוכן ולכך לא ניתן ביטוי.

בהמשך מפנה המדינה לכתב האישום בת"פ 28752-04-10. באותו ענין פרץ המשיב לרכב, תוך שימוש באבן כדי לנפץ את החלון. המשיב הוציא מהרכב מצבר ואת פאנל הרדיו-דיסק. שוטרים שראו אותו החלו לרדוף אחריו. שוטר תפס את רגלו בידו, או-אז נשך המשיב את ידו של השוטר וגרם לכך שהשוטר נפל ארצה ונחבל מעל ברכו. המשיב גם נכנס לקרוואן של עובדים זרים והוציא חפצים. המשיב נתפס לפני שהצליח ליטול עימו את החפצים, ובעימות בינו לבין בעלי הרכוש - היה טמון פוטנציאל אלימות. כל זאת, כאמור, לצד גניבת כרטיסי חיוב מחמישה מתלוננים שונים ועשיית שימוש בכרטיסים בסכומים לא מבוטלים.

בבית-משפט קמא טענה המדינה למתחם ענישה בין 40 ל- 80 חודשי מאסר. כאמור, בית-משפט קמא הסתפק ב- 21 חודשי מאסר בשורה התחתונה, ובכך, לדעת המדינה, שגה.

באשר לנסיבותיו האישיות של המשיב, היותו חרש-אילם והמצוקה והדלות שבהם הוא חי, המדינה טוענת כי נסיבות אלה אינן יכולות להוות תעודת חסיון. המשיב שב ועובר עבירות, חרף מאסרים בפועל ומאסרים על תנאי שהוטלו עליו. אי-אפשר לחיות במציאות שבה המשיב נוטל חרות לעצמו לבצע מעשים קשים, שפגיעתם בציבור מרה, אך ורק משום שהוא חרש-אילם.

7. הסינוור מפנה לכך שריצוי המאסר עבור המשיב שבפנינו קשה שבעתיים מאשר על כל נאשם אחר, הנותן את הדין על מעשיו. המשיב לא יכול לתקשר בתוך כתלי בית הכלא. הוא איננו יכול לבקש ולו בקשות מינימליות ובסיסיות הנדרשות לקיומו היום-יומי, ואין צורך להבהיר עד כמה הדבר מקשה עליו. גזר הדין של בית-משפט קמא נתן משקל לקושי זה, ובדין כך. עוד טוען הסינוור, כי המדינה היתה צריכה לתת דעתה לנסיבותיו הקשות של המשיב, לפני שהתחיל בדרך חייו העבריינית. המדינה היתה צריכה להעניק לו טיפול והשגחה. ומה לה כי תלין, אם בעקבות אותה הזנחה, היעדר טיפול והיעדר מענה למצוקתו של המשיב, נקלע המשיב לביצוע כל אותן עבירות, המשתקפות בכתבי האישום השונים שבפנינו.

הסניגור שב ומפנה לכך, שהמשיב מכיר בחומרת מעשיו, ולראייה, הוא ביקש לצרף את כל התיקים התלויים ועומדים נגדו ולנקות שולחן, וחסך בכך זמן רב ומשאבים רבים של כל המערכות כולן. גם מסיבה זו אין מקום להתערב. העתירה, כפי שניתן לצפות היא, להסתפק בענישה שהטיל בית-משפט קמא, שהיא מאוזנת וראוייה, לשיטתו של הסניגור.

8. שקלנו את טיעוני הצדדים ודעתנו היא, כי אכן הענישה שהטיל בית-משפט קמא אינה מידתית, ויש ממש בערעור המדינה.

נתחיל מהעבירות שמדובר בהן. פרטנו לעיל את הרשימה "המרשימה" של העבירות שהמשיב ביצע. אורכה של הרשימה והגיוון - מדבר בעד עצמו. כפי שאמרנו בפתיח, משקל רב אנו מייחסים לעבירת גניבת הרכב בכתב האישום המרכזי, דהיינו - משיכת המתלוננת מרכבה, כדי לגנוב את הרכב. כל שנוכל לומר בהקשר זה, לא יתן ביטוי מלא לחומרה של המעשים ולמשמעותם. אין צורך בדימיון רב כדי להבין את האימה שהטיל המערער על המתלוננת, בנוסף לנזק הרכושי. יושבת לה המתלוננת ברכבה שלוהה, ממתנה לשותפה לנסיעה שיצא מן הרכב לדקות ספורות, ולפתע, הדלת נפתחת לרווחה והיא נמשכת מן הרכב בעל כורחה, מוצאת את עצמה כאשר הרכב מתרחק ממנה. אם אמרנו שמדובר בטראומה של ממש עבור המתלוננת - אמרנו מעט. מבחינתו של המשיב, ביצוע עבירה זו מעיד על היעדר מוחלט של מעצורים, התעלמות מוחלטת מכל היבט אנושי, כדי לתת מענה מיידי לרצונו באותו רגע. גם עבריינים המבצעים עבירות כענין שבשיגרה, לא בנקל יבצעו עבירה מסוג זה. למזלנו, גם גניבת רכב, שהיא ענין שגרתית במקומותינו, לא לעיתים קרובות מתבצעת בדרך שבה ביצע אותה העבריין במקרה הנוכחי, קרי - המשיב.

9. כאמור, בית-משפט קמא קבע כי מתחם הענישה בתיק זה הוא בן 12 חודשי מאסר ל- 24 חודשי מאסר. אנו מוכנים לקבל את המתחם, אלא שנסיבות ביצוע העבירה ועקרון ההלימה במקרה זה מחייב, כי הענישה תהיה ברף העליון של מתחם הענישה שנקצב. ולו בגין תיק זה מן הראוי היה להטיל על המערער 24 חודשי מאסר, שהם הרף העליון של מתחם הענישה שקבע בית-משפט קמא.

10. חומרה נוספת אנו רואים גם במעשה של נשיכת השוטר. גם כאן הפגין המשיב חוסר מעצורים מוחלט. המשיב נתפס בכף, ובמקום להשלים עם הבלתי-נמנע, דהיינו - העובדה שהוא נדרש לתת את הדין על מעשיו, נשך את השוטר והפיל אותו במאמץ ונסיון להימלט מהמקום. גם המעשים הנוספים שביצע המשיב מעידים על חוסר מעצורים והתעלמות מכללי-אנושיות בסיסיים. גם מי שהגניבה הוא לחם חוקו, מכך הוא מתפרנס וזוהי דרך חייו, לא בנקל יפרוץ לקראוונים של עובדים זרים ויגנוב רכוש גם משם.

לצערנו, התמונה הכללית העולה מכל התנהגותו של המשיב, היא של התנהגות עבריינית מובהקת וחסרת פשרות. צרכיו, רצונותיו והצורך להניח את היד ומהר על רכוש, בין אם סכומי-כסף או בין אם רכוש כגון רכב, הם הכללים היחידים המכתיבים את התנהלותו של המשיב. לכך מצטרף האמור בתסקיר שירות המבחן. התסקיר הוא שלילי. שירות המבחן, שלעולם רואה לנגד עיניו את טובתו של הנאשם המובא בפניו, נמנע מהמלצה טיפולית וסבר כי המשיב זקוק לענישה מרתיעה.

ועוד לא אמרנו מאום על עברו הפלילי של המשיב, שאף הוא מדבר בעד עצמו. למשיב 4 הרשעות קודמות. כאמור, 3 מאסרים על תנאי שהסתכמו יחד ל- 17 חודשים, שאותם העמיד בית-משפט על 9 חודשים. את העבירה בתיק העיקרי ביצע המשיב 4 חודשים בלבד לאחר שהשתחרר ממאסר. ניתן היה לצפות כי תקופת המאסר שריצה תטביע בו את חותמה לתקופה ממושכת יותר. לרוע המזל, המשיב, גם בענין זה, הוכיח המשיב חוסר מעצורים מוחלט ושב וביצע את מעשיו תקופה קצרה כל כך לאחר שהשתחרר.

11. בית-משפט קמא, הגם שקבע מתחמים שונים לכל אחד מהאירועים שבפניו, קבע בסופו של דבר עונש אחד בגין כל העבירות גם יחד. כיוון שבדרך זו הלך בית-משפט קמא, יקשה עלינו בערכאת הערעור לפצל את הענישה על-פי מתחמיה, שעל-כן נלך אף אנו בדרך זו ונקבע עונש אחד כולל לכל המעשים גם יחד.

אנו מעמידים את תקופת המאסר שעל המשיב לרצות בגין כל העבירות בהן הורשע, על 35 חודשי מאסר בפועל. לכך יצטרפו תשעת החודשים, כפי שקבע בית-משפט קמא, המבטאים את עונשי המאסר על תנאי בחיפתם זה לזה. סך הכל יהא, איפוא, על המשיב לרצות 44 חודשי מאסר בפועל במקום 30, כפי שקבע בית-משפט קמא.

12. אנו רואים להעיר בשולי הדברים שתי הערות: גם בקציבת מאסר זה נתנו משקל מכריע להיותו של המשיב חרש-אילם ולקושי שיש בכך בריצוי המאסר עבורו. אנו אומרים בפה מלא, כי אלמלא היותו של המשיב חרש-אילם, היינו מטילים עליו תקופת מאסר העולה בהרבה על מה שהטלנו, בהינתן ריבוי העבירות, הרצידיביזם והעובדה שהמשיב, כאמור, אינו נרתע מפני מעשים מכוערים, אלימים ומסוכנים. ההערה השנייה אותה אנו רואים להעיר בשולי הדברים הינה, כי מתחם הענישה כפי שעתרה לו המדינה המדינה, שהוא בין 40 ל- 80 חודשים הוא מתחם רחב מידי, שאיננו מספק לבית המשפט, בסופו של דבר, כלי של ממש לענישה הקונקרטיית.

אנו רואים להתערב גם במאסר על תנאי. אנו מטילים על המשיב שנה אחת מאסר על תנאי למשך 3 שנים מיום שחרורו, והתנאי שבמשך תקופה זו לא יעבור אחת העבירות שהורשע בהם בצירוף התיקים שבפנינו.

ניתן והודע היום י"ט שבט תשע"ד, 20/01/2014 במעמד הצדדים.

מרים סוקולוב, שופטת

ג'ורג קרא, ס"נ

דבורה ברלינר, נשיאה
אב"ד